

I 1966 konstateredes angreb i danske læggekartoffelkulturer i kartoffelsorten Record. Bortset fra ét angreb, der påvistes i vinteren 1966-67, var alle fundene koncentreret i egnen omkring Holstebro. Smittekilden for sidstnævnte fund må formodes at være ét og samme parti, og da smitten hovedsagelig overføres gennem læggekartofler, havde man et begrundet håb om, at smitten var begrænset til denne ene sort, og da sorten ikke var særlig udbredt, regnedes der med, at angrebet forholdsvis let kunne holdes under kontrol. Ved landbrugsministeriets bekendtgørelse af 22. april 1966 blev der derfor alene fastsat forbud mod brug af smittede partier til lægning og givet statens plantetilsyn bemyndigelse til destruktion. Da det efter udløbet af vækstperioden viste sig, at disse forskrifter ikke havde været tilstrækkelige, gennemførtes ved bekendtgørelse af 1. december 1966 nye, skærpede regler, herunder forbud mod tilavl af sorten Record at benytte andet end statskontrolleret læggemateriale.

I maj/juni 1967 konstaterede det engelske plantetilsyn forekomst af ringbakteriose i danske spisekartofler bestemt til England. Flere skibsladninger blev afvist og yderligere eksport til England er indtil videre udelukket. Da der her var tale om andre sorter, som har en betydelig udbredelse herhjemme (Bintje, Alma og Alpha), måtte situationen betragtes som meget alvorlig, så meget mere, som også andre landes myndigheder har udtrykt frygt for at tillade import af danske kartofler.

Indtil 1969 konstateredes der derefter kun 1 tilfælde, nemlig den 1. november 1967 i sorten Kennebec, men i april 1969 konstateredes 14 nye tilfælde.

Da sygdommen har medført og i fremtiden kan medføre alvorlige importrestriktioner for danske kartofler, må det anses for ønskeligt, at sygdommen udryddes definitivt.

Sådan udryddelse kan gennemføres ved, at alt læggemateriale udskiftes med sundt, prøvet læggemateriale, såfremt det samtidig sikres, at dette læggemateriale ikke udsættes for smitte. Smitte kan ske gennem maskiner, emballage og opbevaringsrum, men ikke i form af jordsmitte. Man råder imidlertid ikke i dag over prøvet læggemateriale. Dette materiale må først fremskaffes, og der vil hengå nogle år, inden det er til rådighed i tilstrækkelige mængder.

I mellemtiden må man bruge det forhåndenværende læggemateriale, der ikke kan garanteres sygdomsfrit, og det er i denne situation aldeles afgørende, at ingen af frygt for de økonomiske konsekvenser holdes tilbage fra at anmelde fund eller mistanke om fund af sygdommen. Forholdet er nemlig det, at det til bekæmpelsen af sygdommen på en

enkelt ejendom i mange tilfælde er tilstrækkeligt at henholde sig til bestemmelsen i § 5 i loven om bekæmpelse af farlige plantesygdomme og skadedyr, hvorefter planter, der er angrebet af en farlig plantesygdom, ikke må afhændes eller fjernes fra ejendommen. Dette forbud giver imidlertid ikke ret til erstatning efter den nævnte lov, der i § 6 kun hjemler erstatning for tab, der opstår som følge af påbudt tilintetgørelse af en afgrøde, samt for udlæg til bekæmpelsesmidler m.v.

Da plantesygdomslovens erstatningsregler, som har været gældende i omtrent samme affattelse lige fra den første lov i 1923, i øvrigt har virket tilfredsstillende i forbindelse med bekæmpelse af andre plantesygdomme, findes det ikke hensigtsmæssigt at ændre disse regler. Det foreslås derfor, at der i en særlig lov gives hjemmel til ydelse af en godtgørelse for tab, som avlere lider som følge af angreb af kartoflens ringbakteriose, men som ikke berettiger til erstatning efter almindelige regler, da de ikke er en følge af påbudt tilintetgørelse.

Det foreslås, at der udover erstatning i medfør af plantesygdomsloven gives mulighed for at yde billigheds'erstatning inden for en beløbsramme på 1 mill. kr. fordelt over en 10-års periode. Ydelse af erstatning foreslås betinget af, at der til avlen i henhold til nærmere regler er benyttet statskontrollerede læggekartofler, hvorved forstås kartofler, som er godkendt som læggekartofler ved den af statens plantetilsyn og fælleskontrollen med kartoffelfremavl foretagne kontrol. Begrundelsen herfor er dels, at det må anses for formålstjenligt, at al avl af kartofler her i landet sker på grundlag af statskontrollerede læggekartofler, der må anses for det bedste forhåndenværende materiale, dels at det i denne sag må anses for rimeligt, at staten overtager risikoen for, at de statskontrollerede læggekartofler, som avlerne tvinges til at benytte i overgangstiden, er fri for ringbakteriose. Det må herved haves for øje, at svage angreb let kan overses ved selv den omhyggeligste kontrol. Ved at erstatningen gøres betinget af anvendelse af statskontrollerede læggekartofler, vil avlerne i øvrigt blive tilskyndet til at foretage den nødvendige udskiftning af læggematerialet. En sådan udskiftning kan ikke gennemføres på en gang, og der må derfor indrømmes en kortere overgangsperiode.

Der vil efterhånden fremkomme og blive krævet anvendt prøvet („testet“) materiale, om hvilket der kan være fuld sikkerhed for frihed for ringbakteriose. Det skønnes, at der i løbet af 10-års perioden vil være mulighed for at udskifte alt læggemateriale med kartofler hidrørende fra knolde, der er konstateret fri for sygdommen.